



BUDA-PESTA

10 Martiu.

22 Martiu.

Va esi Domineca.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 10.

Anulu X.

1874.

Pretinlu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Ionu Iorgovanu si sierpele negru.

— Balada poporala romana. —

I.

Innaltiatulu imperatu,
 Fôrte greu s'a superatu,
 Sierpe negru cà a puiatu,
 De i-a opritu drumurile,
 I-a stricatu potecele,
 Si-a crescutu dumbravele,
 Si din graiu asié graiá :
 „Cino in lume s'a aflá,
 Sè deschida drumurile
 Pe din tôte laturile
 In camp'a Ardélului,
 L'otarulu Banatului,
 Pan' la pórt'a Hatiegului,
 Cátu a fi, m'a pomení,
 Cà bunu daru i-oiu daruí,
 Din cetate jumetate,
 Si din sate-a trei'a parte!“
 Câti voinici s'au aretatu,
 Sierpe negru i-a mancatu,
 Si toti, gróz'a i-a luatu, —
 N'a mancatu vr'o doi séu trei,
 Sè dici c'au fostu putînei,
 Si-a cercatu numai misiei,
 Nici n'a mancatu pan' la nóue,
 Ci chiar nóue-dieci si nóue!

Si Ionu Iorgovanu,
 Bratiu de buzduganu,
 La 'mperatulu se grabiá,
 Si cu grige-lu intrebá :
 „Innaltiate
 Imperate!
 Cà eu bine-am audîtu
 Catra lume ce-ai graitu,
 Dar asiú vré s'adeveresci,
 Déca-i dreptu cà daruiesci,
 Pe voiniculu ce-a taiatu,
 Sierpele negru, spurcatu?“

Imperatu-a cuventatu :
 „Daruí, cu-adeveratu, —
 Dar me temu cà am pecatu,
 Cà-ci eu draga! am strigatu
 Numai catra cei vitéji
 Din multîmea de ostasi!“

Si Ionu Iorgovanu
 Bratiu de buzduganu,
 Se 'nchiná si raspundea :
 „Bine, déca e asié!“
 Si din casa cà esiá!

II.

Si elu cugotu-si punea,
 Nu pré multu se socotiá,

Ci in staulu se bagá,
Fréulu pe murgu si-lu legá,
Dara murgulu foraiá,
Cà elu bine pricepea,
Ce stapanulu mai voiá, —
Si la fauru lu-ducea,
Faurului i dicea :
„Sè mi-lu potcovesci tu bine,
Multu mai bine cc-ori la cine,
Cu potcove de argintu,
Ce prindu bine in pamentu,
Cu potcove din dereptu,
Ca sè prinda bine 'n peptu,
Si cu cuiu de sërma 'ntòrsa,
Ce tienu bine 'n susu spre cósta,
Si de bine-i potcoví
Cu bunu daru te-oiu daruí,
Cinci galbeni pe unu picioru
Talerulu pe-unu cuisioru!“

Faurulu a potcovitu
Si elu darulu l'a platitu,
Si atunci mai porunciá,
De celu fauru i facea,
Buzduganelu de otielu,
Cu nóue panti si-unu cercelu,
Cam asié mai micutelu,
Nóue-dieci de màji de greu,
Si-lu legà de brêulu seu,
Si a casa se ducea,
Sabi'a si-o incingea,
Si murgutiulu l'a insielatu,
Si pe elu a 'ncalecatu,
Ca si ventulu a plecatu,
Ca si gandulu a ajunsu,
Colo 'nsusu pe Cern'a 'nsusu,
Unde-i Cern'a 'ngusta tare,
Unde face urletu mare!

Candu la Cern'a a sositu,
Cu trei fete s'a 'ntalnitu,
Si murgutiulu si-lu oprí,
Se facea de-a ispití,
Pe-unde vadulu, l'ar sari?

Dar o féta-i cuventá :
„Credi voinice Dumnea ta!
Candu murgutiulu ti-am vediutu,
Noi indata-am cunoscutu,
Cà tu esti Ionu Iorgovanu,
Bratiu voinicu de buzduganu,
Murgulu de-lu vei 'mpinteni,
Ori pe unde poti sari!“

Murgulu si l'a 'mpintenitu,
Vadulu, iute l'a saritu,
Si spre Ardélu cà s'a grabitu!

III.

Si Ionu Iorgovanu,
Bratiu de buzduganu,
Drumuri trece siuerandu,
Dara murgulu foraindu,
Din potcove scaperandu
Si din códa jaru tragêndu,
Pe-ale drumuri parasite
Cu troscotielu cutropite,
Si curea si alergá,
Si elu mări, ajungea
L'otarulu Banatului
Pan' la pórt'a Hatiegului!
De pe murgu se scoboriá
Buzduganulu si-lu svêrliá,
Pórt'a, bine-o nimeriá,
Sierpele negru-audiá,
Si in cale i esiá, —
Elu pe calu iute sariá
Si din gura i graiá :
„Manco-te mórtea de hala!
Dar ce mi-ai esítu in cale?
Dà-te 'n laturi sè trecu eu,
Eu singuru, cu murgulu meu,
Cà sum unu omu caletoriu,
Pe-aste drumuri trecetoriu,
Ca sè-mi vedu isvórele,
Si sè-mi vedu livedile!“

Sierpe negru se maníá
Si atuncea i graiá :
„De esti voinicu trecetoriu,
Nu te-abate sè m'omori,
Bate-ti murgulu,
Tiene-ti drumulu,
Cà cunoscu pe siueratu,
Cà tu n'ai cugetu curatu,
Cà nu-ti cauti isvórele,
Si nu-ti vedi livedile!“

Si Ionu Iorgovanu,
Bratiu de buzduganu,
L'aste vorbe se maníá,
Din restita i graiá :
„Dà-te 'n laturi ca sè trecu,
Séu cei dinti din falci ti-i frecu,
C'ai opritu drumurile,
Si-ai stricatu potecele,
De-au crescutu dumbravele!

Sierpele candu audiá,
Fórte tare se spariá,
Si 'nnapoi se tereiá, —
Dar voiniculu ce facea?
Murgulu sprintenu, si-lu stringea,
Si la sierpe cà sariá,
Sabiór'a si-o 'nvertiá,

Sierpele se potieniá,
Elu pamentulu nimeriá,
Sierpe negru se maniá,
La voinicu se slobodiá,
Dara murgulu candu vedea,
Binisioru se pricepea,
Scie rendulu la resboiu,
Si trecni putínu napoi,
O posta si jumetate,
Ca sè fia cam departe!

IV.

Sierpele se pricepea,
In códa se redicá,
Dupa voinicu se luá,
Cure iute cam dracesce, —
Dar voiniculu iepuresce
Totu fugiá câtu mai fugiá,
Pan' a minte-si aducea,
De buzduganu mititelu
Nóue-dieci de màji de feru,
Si la pórtá se 'ntorcea,
Cu buzduganulu tragea,
Sierpele se potieniá,
Dar elu in pamentu loviá,
Cód'a 'n mana-i remanea,
Si voiniculu ér fugiá
Pana murgu-i taberá!
„Dur, dur, dur, murgutiulu meu!
Sè-ti ajute Dumnedieu!
Me mai scóte de la mórte,
Cà mi-i fóme si mi-i sete,
Sierpele, câtu me gonesce,
De acusi ne prepadesco!“
— „Sè-ti ajute Dumnedieu,
Ca sè scapi stapanulu meu!
Dara póte, nu mi-i crede,
Cà mi-i fóme si mi-i sete?
Piciórele mi-au secatu,
Resuflaroca m'a 'nnecatu!“
— „Dur, dur, dur murgutiulu meu!
Sè-ti ajute Dumnedieu!
Num' o dat' te opintesco
Si mi-curi tu ogaresce,
Cà atunci l'oiu omori,
Si eu câtu voiu mai traí
Totu cu-ovesu te-oiu saturá,
Si cu vinu te-oiu adapá!“

Murgulu bine-lu audiá,
Sangele-i se 'nferbentá,
Cure iute foraindu,
Din poteóve scaparandu,
Si cu cód'a jaru tragêndu, —

Déca sierpele-lu vedea,
Innapoi fug'a-o luá,
Si 'n dumbrava s'ascundea,
Si de urma nu-i mai dá!

Dar Iorgovanu ce facea?
De pe murgu se scoboriá,
Putîntelu mai odihniá,
Baga-si man'a in pusnariu,
Scóte unu micu de amnariu,
Cu cremenea scapará
Si dumbrav'a-o aprindea,
De trei parti focu i dedea,
Trei déluri focu ocoliá,
Ochii sierpelui ardea,
Dar elu gur'a si-o cascá,
Printre fiacari cu o falca,
Printre nuori cu cealalta,
Cà-ci credea, cà l'a 'mbucá, —
Déca nu-lu mai apucá,
Cu mania i graiá:
„Mei Ionu Iorgovanu,
Bratiu de buzduganu!
Cà tu nu me omorisi,
Ci urîtu me mascarisi,
Orbu in lume m'ai lasatu,
Si va fi alu teu pecatu,
Cà cu bine te-am rugatu,
Sè-ti bati murgulu,
Sè-ti tieni drumulu!
Multi viteji am intelnitu,
Si pe toti i-am inghitîtu,
Numai unulu trebuiá,
Si o suta se 'mpliniá,
Si celu unulu, tu-ai fi fostu,
Dar m'am ascunsu ca unu prostu!“

Iorgovanu candu audiá,
Dupa glasu lu-urmariá,
Sierpele negru-lu aflá,
Capulu sierpelui taiá,
Capu 'n sabia-lu luá,
La 'mperatulu se ducea,
Si din graiu asié-i graiá:
„Cà am deschisu drumurile
Pe din tóts laturile,
L'otarulu Banatului,
Pan' la pórt'a Hatiegului!“

Imperatulu s'a miratu,
Si mari daruri cà i-a datu,
Din cetate jumetate,
Si din sate-a treia parte!

At. M. Marienescu.



Ionu Iorgovanu si sierpele negru.

— Partea esplanatoriã. —

A.) *Esemplariile.*

1. si 2. de la dlu Iosifu Olariu invet. in Domanu, dictate de Ionu Givuinu pastoriu pe muntele Semenicu, si de Petru Mutiu din Domanu.

3. de la dlu Ionu Simu inv. in Lugosiu, dictatu de lautariulu Ionu Miia Brecea din Rachtova.

4. de la dlu Ionu Orza inv. in Ciclova Romana.

5. de la Pavelu Giuca inv. in Ticsanulu micu, dictatu de mosiulu seu Mercea.

Astu-felu tôte exemplariile din comitatulu Carasiului.

Eu am mai publicatu inca o forma de balada „Ioanu Iorgovanu“ in brosiur'a II-a de „Balade“ Viena 1867 p. 9, prelucrata dupa 6 exemplarie. Acésta diferéza de acea de adi in privinti'a faptelor, si lungimii versurilor avenu numai 5—6 silabe.

Dlu Vasiliu Alesandri in „Poesii poporale ale Romanilor“, p. 14 are o balada „Erculeanu“, ce se apropia de celu din II p. 9.

B.) *Diferintiile.*

Intre exemplariile baladei de fatia sunt diferintiile:

La Iosifu Olariu esempl. de la P. Mutiu: Ionu Iortomanu, si din Craiova jumetate, din Ilov'a a trei'a parte, si in locu de Cerna eriulu Beea.

La Ionu Simu e: Innaltiatulu imperatu din orasiu din Tiarigradu, si la drumulu Tiarigradului, la pórtã Eniului.

Objectulu baladei e fórte vechiu, din mitologi'a cea mai vechia a Egipetului si Greciei, si astu-felu nu are nimicu comunu cu Tiarigradulu, Craiova, precum nici cu Banatulu, Hatiegulu si Ardélulu.

Caus'a e cà faptele unui dieu ori erou vechiu, asié in Grecia vechia s'au localisatu in mai multe provincie, precum vedemu pe Ioanu Iorgovanu dupa brosiura II p. 9 numai la Cerna langa Mehadia, si in balad'a de fatia pe la Hatiegu. Asemene am aretatu in mitologia despre Bab'a Dochia, in „Familia“ 1872 p. 367 candu totu acelu mitu e si la muntele Semenicu in Carasiu, si la muntele Pionu in Moldovia. Mai multe in cele urmatórie.

C.) *Mitologi'a vechia.*

Eu inca in II p. 9 am identificatu pe Ioanu Iorgovanu cu dieulu Hercules, si Vas.

Alesandri in Erculeanu afla si etimologice pe Hercules. Nu e indoieála mitologica, cà Ionu Iorgovanu nu ar fi Hercules.

L. Preller in Griech. Myth. II p. 192 intre faptele lui Hercules, la Greci Heracles, spune si uciderea hydrei (sierpe de apa) de la laculu Lerna, langa riulu Amydone in Argolis din Peloponesu.

Hydra séu sierpele, a fostu unu monstru cu 9 capete, din cari, unulu a fostu nemoritoriu, si sierpele a facutu mare paguba in turme si veninulu i-a fostu asié de tare, incâtu uciddea pe ómeni si numai cu singur'a suflare, respirare.

Heracles a datu cu sageti jaróse (de jãru, de focu) a supra lui, dar sierpele a saritu la elu si s'a incoviatu peste elu, si a sositu si unu racu de mare in ajutoriulu sierpelui. Heracles taie 8 capete, si calca raculu, si chiama atunci pe Iolaos in ajutoriu, si acest'a arde o parte din padurile invecinate, si prin foculu acest'a arde capetele taiate. In urma cade si capulu nemoritoriu, si Heracles lu-baga sub o stanca grea. Acést'a a fostu o fapta din cele 12, ce le a implinitu Heracles in serviciu la regele Eurystheus.

Preller totu aci esplanã mitulu. Fãra indoieála sierpele de apa cu multe capete insémna pamentulu umedosu de la Lerna, cu multe isvóre, éra veninulu sierpelui insémna miasm'a (aeru stricatu) ce s'a produsu din apele statatórie in lips'a de cultur'a pamentului. Heracles e erou de sóre, sagetile lui de focu si foculu aprinsu de Iolaos, aducu aminte de foculu cu care in caldur'a mai mare egiptienii curatiau aerulu.

Icón'a vechia a sierpelui invinsu s'a sustienutu spre insemnarea locului noroiosu de la Lerna, unde s'au produsu evaporãri otravitórie (Reinhardt Suchier in Ovid. Meth. Lib. IX v. 74).

Sierpii se tienu bucurosu la isvóre, de aci e Hydra, pentru acést'a dieitãtile de focu, sóre, ca si Apollo, Heracles, etc. taia capulu sierpelui, ca sè péra putrediél'a noroiulu, Python. (F. Nork System der Myth. des alten Orients. p. 178.)

Deci Heracles e dieu de sóre, de poterea incalditória, uscatória, a sórelui; si Hydra e umediél'a pamentului, baltile de pe pamentu séu a unui pregiuru.

D.) *Filologia.*

Acést'a parte va aretã positivu fiinti'a lui Ionu Iorgovanu, eroulu de balade poporale.

Nu e ce-va accidentalul numele Ionu langa Iorgovanu, asié stau strinsu si de trebuintia la olalta, ca si numele de botezu langa proleca; deci

a) *Ionu Iorgovanu ca si dieitate de sóre.*

Heracles séu Hercules purcediendu din Phönicia, are si nume fenicice, adeca: "Ιων Ἀμφίων si ἡπειρίων, epitete cu referintia la cursulu anualu alu sórelui (F. Nork p. 6). La cei vechi au fostu trei anu-timpuri si "Ιων adeca Ionu e epitetulu pentru sórele de primavéra.

In mitologia Apollo Xuthos ori Xanthos (Apollo = sórele cu perulu galbenu de auru, goldgelb) e tat'a lui Ionu, si Creusa (dómn'a) e mam'a lui. Deci Ionu si dupa genealogi'a sa se nasce din sóre, si trebue sè represinte o putere a sórelui, si de óre-ce tatalu seu e Xuthos cu radie galbene, Ionu e represintatiunea poterii radielor.

Ionu ca si feciorulu lui Apollo se numesce dupa mitulu, cà creusa pe campulu aprópe de Athena a culesu flori de primavéra, langa pescer'a lui Panu, si Apollo a imbratísiat'o ací, ca si fiulu adoptivu alu lui Apollo, dupa mitulu cà Xuthos nu a avutu pruncí, si oracululu din Delphi i-a spusu cà celu ce la estrea din templu i va vení mai nainte in cale, acela i va fi fiu, si venindu fiulu lui Apollo cu Creusa s'a numitu Ionu si l'a primitu de fiu.

Legatur'a interna a ambeloru mituri e evidenta. (Preller II 154 etc.)

"Ιων se deduce din εἶμι, a merge, a se duce, a vení inainte, si participiulu e ἰων, celu ce a mersu inainte, la böeteni e si ἰωνγα, ἰωγα de ací Iuga ce e Ionu. (Dict. Gr. de V. C. Rost. I p. 483).

Santulu Ionu la crestini dupa etimologi'a sa se numesce Innainte mergetoriu.

Deci Ionu e epitetulu lui Heracles, carele in Egipetu a fostu cu prevalintia dieu de sóre, si adi in balada are referintia la sóre, puterea sórelui in primavéra.

Cuventulu Iorgovanu, in compusetiunea sa de adi nu e asié vechiu ca si Ionu, e formatu in Daco-Romani'a.

Cuventulu Iorgovanu si-are radecin'a in greculu οργάω (orgao) ce insémna (dupa Dict. gr. de Rost II p. 171.) am boldu din laintru, me desvelescu cu putere interna, deosebi despre plante; dupa Dict. Gr. de I. H. Kalthschmidt, orgao insémna inca despre pamentu a fi imflatu de umediéla, sucuri, despre plante a fi manóse, fructuóse.

Orgao e formatu din Orge ὄργη, ce insémna boldu din laintru, indemnu, miscare de

anima; dar primitiv'a radecina e "εργω, eu facu, eu lucru, si de ací si οργανον, adeca organu, a) instrumentu de musica, b) organulu nostru trupescu, c) lucru, fapta. (Rost I 379 si II 170.)

Orgos insémna lucratoriu, din ωργός cu γε s'a facutu Georgos lucratoriu de pamentu, unu epitetu alu lui Zeus ca si dieu scutitoriu si aperatoriu alu agronomiloru si agriculturiei. (Preller Gr. Myth. I p. 101.)

Georgeo = γεωργεω, eu lucru pamentulu, γεωργός din έργω, agronomu, lucratoriu de pamentu (Dict. Gr. Rost I 210). Totu aci e radecin'a pentru έργατης = lucratoriu, ce dícemu asta-di: argati.

Deci radecin'a din Iorgovanu e: Org, si s'a formatu Orgu, Orguanu. Ionu formandu-se in Ioanu, Iohannes, Iovanu, si Orguanu s'a formatu in Iorgovanu.

Din org e adi la noi numele Iorgu, si Iorga, asié nume de botezu, precum de proleca, si se vede, cà cuventulu s'a immoiatu cu I la inceputu pentru exprimere mai usióra; dar cumca in Orguanu s'a pusu I la inceputu afu de cauza, cà I din Ionu a avutu influintia prin exprimere a supra lui O din Orguanu. Sè mai vedemu ce-va.

La Iosifu Olariu e si Ionu Iortomanu. In poesíele poporale de Alesandri cuventulu ortomanu se afla adese-ori, p. e. p. 11 dlu B. P. Hasdeu in „Istori'a critica a Romaniloru“ p. 285 demustra originea si intielesulu cuventulu Ortomanu, ce insémna, celu mai vitézu, si nime nu l'a audítu inca si Iortomanu.

Ací éra legatur'a lui Ionu ori Iovanu, a avutu influintia ca sè se faca Iortomanu, cà-ci se póte díce de regula, cà déca o dieitate, séu si altu lucru in poesía nóstra poporala se numesce prin dóue nume, cuvinte, aceste cuvinte se forméza asié, ca sè aiba rime (cadentie,) si unulu are influintia, a supra altuia, p. e. din Urgu Mercuriu, Urga Murga, din brósca tiestósa s'a facutu brósca tíosca, cuventulu din urma a luat terminatiunea celui d'antâiu, si in Orguanu Ortomanu si pe I, litera din Iovanu ori Ionu; si precum dupa formarea mai tardía a lui Ionu in Iovanu (la italiani Giovane) s'a formatu si terminatiunea vanu in Iorgovanu.

Acést'a o potu dovedí si cu alte esemple.

Dlu Metianu mi-a tramisu o poveste, in care eroii ei se numescu *Busuiocu* si *Seminocu*. In Carasiu e muntele Semenicu, si flórea Semenicu; deci éra de dragulu cuventulu de

dinnainte, celu din urma (Semenicu) a luat terminatiunea celui de la inceputu. Asié: Sila, Simondila etc.

b.) *Ionu Iorgovanu ca si plante, adeca flori.*

Este unu arbustru, ce se pôte cultivá si in arbore marisioru, si in botanica se numesce *Syringa*, éra nemtiesce *Hollunder*, *spanischer Flieder*.

In padurile Banatului si Europ'a resari-téna cresce si selbatecu.

In Germania de sudu se numesce si *Lilac* (de la francesulu lilas) si in botanica se tiene de clas'a *Liliacea*. (*Broekhaus Conv. Lexicon la cuventulu Syringa*).

Plant'a acést'a in Banatu se numesce *Iorgovanu*, si in unele locuri si *Liliacu*. Se afla alba, si apoi lila, vêneta spre rostu. E de insemnatu cà iorgovanulu e intre arbustri, plant'a ce inverdiesce si impupesce mai antâiu in primavéra, care vine mai nainte, si pentru acést'a e in legatura cu sórele de primavéra, puterea sórelui cu *Ἴων*, — epitetulu lui *Heraclés*.

E inca de mirare, cum poporulu nostru in liliacu a sustienutu terminulu technicu a clasei *Liliacea*. Acest'a se vede adusu din Itali'a, éra cuventulu *Iorgovanu* din funtana Greca cu terminatiune si insusire daco-romana.

Studiandu acésta materia, am ajunsu la conclusulu, cà déca *Iorgovanu* e si flóre, tre-bue si *Ionu* sè fia flóre, cà-ci — dupa multe convingeri pe acestu terenu, poporulu a creatu poesíele si povestile sale cu mare filosofía, si nu pôte numí o fíintia a sa cu idei diferite.

Si intru adeveru, dupa *Diet. Gr. de la Rost I p. 472* am descoperitu, cà la Grecii vechi *Ἴων* insémna vióra, *Veilchen*, si se amintesce in *Odyssea* si la *Plato*, si *Ἴων* e de mai multe feliiuri: a) *Ἴων λευχον* si *λευχόϊον*, vióra alba. b) *Ἴων κροχρον* gelber Lack, din *Krokos* = siofranu adeca galbena ca siofranulu. c) *Ἴων μελαν*, vióra intunecósa, vêneta (vedi si p. 598 si II p. 17).

Ba si cu ω , e *Ἴωνια* si insémna, vióra, si stratu de vióra; deci *Ἴωνια* = *Ionia*, tiér'a din Greci'a, nu pôte insemná decâtu stratu de vióre, tiér'a vióreloru. (*Rost I p. 483*).

Acuma vomu poté combiná mitulu, cà *Creus'a* a culesu flori de primavéra. si venindu *Apollo* la ea, — feciorulu s'a numitu *Ionu*.

Proserpina s'a jocat cu viórele (*Ἴων*) pe

campu, candu a rapit'o *Pluto*. (*Nork p. 17 si 185*).

Inca nu am potutu aflá, cà flórea *Ἴων*, care e, si cum se chiama adi la noi, cunoscu mai multe albe, vênete, galbene cari resaru pe timpulu infloririi iorgovanului, pentru cà nomenclatur'a romanésca pentru botanica, inca nu o avemu.

Avemu mai multe dieitáti in mitologi'a poporala de adi si ele pórtá si nume de planta, ca si *Ionu Iorgovanu*. *Dlu Simeonu Mangiucu*, carele se ocupa cu indeplinirea nomenclaturei romane pentru botanica a descoperitu la poporulu nostru nume de plante inca necunoscute botanicei romane, si a nume: totu-de-odata fíintie mitologice daco-romane.

Inteliginti'a nóstra inca nu s'a pusu pe tóte terenele ca sè caute natiunalulu, si romanesculu, si fara aceste nu vomu face progresu de cultura natiunala, ci vomu avé numai ce traducemu si ce imitámu orbesce, — ea nu implinesce detorinti'a sa.

Dlu Con. Ungureanu inv. in *Sasca* mi-a tramisu o poveste, in care mai multi imperati si alte persóne sunt totu nume de arbori si de flori. Nu potu sè o publicu pana nu voiu mai capetá-o in 2—3 esemplarie, ca sè fia lucru positivu.

Seimu din mitologi'a greca si romana, cà mai tóta dieitatea a avutu câte unu arboru sacru, séu flóre sacra, adeca dieitáti inchinat. Din unele plante in poveste se pôte apriatu cunosce dieitatea ce o representa, éra unele pana acuma mi-sunt neesplicabile.

Deci *Ionu Iorgovanu* dieitatea daco-romana are plantele sale sacre.

E.) Iorgovanu in legea crestina.

Am pomenitu, cà *Zeus* a avutu unu epitetu „*Georgos*“, lucratoriu de pamentu, patronulu agricultoriloru, si am aretatú cà *orgos* e radecin'a si pentru *Iorgovanu* si pentru *Georgos*.

Zeus Georgos in primavéra imblandiesce frigulu, curatia aerulu si ajuta ca pamentulu sè-si incépa boldulu seu din laintru, sè se desvelésca, aerulu dulce de primavéra preluera pamentulu si lu-pregatesce de rodu, pentru acést'a *Zeus Georgos* e lucratoriu de pamentu si patronulu plugariloru.

Sè vedemu ce insusiri are Santulu *Georgiu* in cartile crestine?

In Mineiulu lunei lui *Aprile*, tiparitu de fericitul *Andrei* *Siaguna* la an. 1854 despre *Georgiu* se dice, la vecernea mica: „*Georgiu*,

portatoriulu de lumina, primavér'a adevèrului luminata a sositu si innoesce natur'a."

La vecernea mare: „Ca pe o stea multu luminósa, cà pe *unu sóre* stralucitu te scim, ca pe unu fiu alu dñei. Bine *ai lucratu pamentulu* celu intielenitu. Luminatulu vitèzu Georgiu. Ca asta-di primavér'a cea intielegatória a resaritu nóua, dandu *flori* cuventatórie.

Pamentésca bogatia de pe pamentu impartindu-o toturora.

Éta renduréu'a, un'a cea vesela, se imple de harulu primaverei. Primavér'a ni-a stralucitu nóua, resarit'a primavér'a, veniti sè ne deceptàmu!"

Urméza apoi biografi'a lui, si se dîce, cà a fostu din Capadocia pe timpulu imperatului Deocletianu 284—305 ani d. Chr.

Ce mi-a venitu curiosu, e aceea cà in mai multe biserice am vediutu icón'a lui S. Georgiu cum elu e pe calu, si cu suliti'a ucide unu sierpe, unu balauru calcatu, de calu; éra in biografi'a lui nu e pomenire de uciderea balaurului.

In Conv. Lex. Brockhaus se dîce, cà o fapta mare a lui a fostu invingerea draconului adeca balaurului, carele a vrutu sè inghita pe Aja, o féta de rege, si se adauge, cà acésta legenda a sositu in Europa de pe timpulu resbóieloru cruciatiloru, si cà sub dracone se intielege turculu celu reu a supra crestiniiloru.

Dar idei asemene se afla cu mfi de ani inainte de S. Georgiu.

Apollo a ucisu pe draconele Pytho. Drako e simbolulu intunerecului, ce se opune luminei. (Preller Gr. M. I p. 187.) Heracles se baga in dracone (intunerecu) si din laintru luucide, si insémna intunecime de sóre (p. 235.) Iasonu ucide pe draconele, ce pazesce lan'a de auru (p. 334.) Cadmus ucide draconele la riulu lui Ares (p. 256.) I. Grimm in „Deutsche Myth.“ p. 707 dice, cà legendele despre Heracles, Perseus, Iason etc. s'au crestinisatu si aplicatu pe San Georgiu si alti santi crestini.

Ioanu Iorgovanu merge calare pe murgulu seu si ucide sierpele negru. In mitologfele mai mari si ilustrate in lupt'a eroiloru de sóre cu balaurii, aflàmu chiar icón'a lui San Georgiu, si chiar asié s'ar face si a lui Iorgovanu.

In esplicarea unoru povesti am doveditu, cà caii sunt simbolulu pentru radiele sórelui, luminei. In balad'a „Sórele si Lun'a“ de la Alesandri p. 27 sórele ambla pe 9 cai.

Eu credu, cà nu mai este indoiéla despre legatur'a interna a lui Zeus Georgos, S. Georgiu si Iorgovanu, adeca de legatur'a poterii si caldurei radielorú sórelui in primavéra a supra pamentului, candu cresce diu'a, se incaldiesce aerulu, resaru plantele si pamentulu se pregatesce de rodire.

E unu lucru constatatu, precum am doveditu si in „Mitologi'a din testamentulu vechiu“ „Albina“ 1873 nrii 86 si 87, cumca léganulu culturai si religiuniloru e India, de acf s'a nascutu fundamentele religiunii la mai multe popóre, si crestinismulu nu s'a creatu numai din sine si prin sine, ci pe bazele vechie ale religiuniloru pagane, cà-ci palatiulu mandru ce si-a facutu, are petri in fundamentulu seu si din ruinele templeloru paganiloru, e dara paganismulu cu crestinismulu in ce-va legatura, si prin multe dovedi mai alesu la Romanii din Daci'a.

F.) *Observàri a supra baladei Ionu Iorgovanu.*

Imperatulu din balada se póte dîce a fi regele Eurystheus din Argos, carele a datu lui Heracles sè implinésca 12 porunci, si astu-felul mitulu e argivu.

Iorgovanu e bratiu de buzduganu adeca tare, carele póte purtá buzduganulu. Intre povestele de la I. C. Fundescu p. 102 eroulu povestei e Ionu Buzduganu, si numele acest'a nu póte representá alta fiintia decátu pe Ionu Iorgovanu. In numele Buzduganu e o regula vechia ce s'a observatu in mitologf'a greca de atâte-ori, si a nume cà dieii au nume si de la atributele simbólele lorú.

Dar povestea de la Fundescu nu e buna pentru acestu nume, elemintele nu corespondu numelui, a) Ionu Buzduganu e nume pentru altu genu de povesti eroice. b) pe pag. 104 se incepe o relatiune a lui I. B. cu o dîna (ce scene le am nu numai in poesf'a poporala, in Gruia lui Novacu si dîn'a, ci si in multe povesti) si nu se tienu de mitulu cu I. B. c) partea prima despre comóra nu e parte constitutiva din asta poveste si astu-felul numele I. B. e identicu cu Ionu Iorgovanu, dar nu totu acelu mitu.

Buzduganulu lui Heracles e radi'a sórelui de primavéra cu care a ucisu pe gerion (betranulu) adeca timpulu vechiu, iérn'a (Nork p. 119). Buzduganulu e simbolulu pentru phallus erectus, pentru radi'a de sóre fructificatória, si e temutu de demonii, inimicii naturei, si de dieitátile de mórte si intunerecu (p. 269.) Aceste dieitáti, fiintie de intunerecu in mitolo-

logi'a de adi, la noi sunt smeii, si Ionu Buzduganu trebuie sè fia fiintia de lumina, dieitate de primavéra.

In tóte esemplariile de balad'a Ionu Iorgovanu eroulu se intalnesce cu 3 dñe ori fete. Eu in „Familia“ 1873 nr.ii 9, 10, 11 descriendu „Elele“, le-am redusu la aburi din locuri umedóse. Alesandri in esplicatiuni la „Erculeanu“, dñce, cà sor'a cea mai mica represinta ap'a, adeca unu isvoru mineralu. Deci privindu, cà in tóte esemplariile e vorb'a de riulu Cerna de pe la Mehadia, cà Ionu Iorgovanu vine la ríu, adeca la apa se intalnesce cu fetele, dñele; privindu cà materi'a baladei e sórele, radi'a poterósa a lui, si e elementulu umedu ce s'a strinsu prin iérna pe pamentu, mi-parù acele fete de nimfe de apa.

Eroii de sóre, de lumina si-potcovescu caii cu potcove de argintu si auru, p. e. si Argiru, de-óre-ce caii representa radiele argintie si aurie.

Lupt'a eroului cu sierpele e minunata in balada, nu-lu póte de odata prepadí, pentru cà sórele de primavéra nu de odata usca ume-

diél'a pamentului. Aprinderea padurei, ca sè se ucida sierpele, se afla si in poveste.

Sierpele a ucisu 99 de insi, inse pe Ionu Iorgovanu nu-lu potù.

In povestile „Imperatulu corbiloru“ de la I. Olariu, „Ciasulu bunu“ de la G. Rugaciu etc. este o féta de mare care a innecatu pe 99 si nu póte scapá de osinda pana nu innéca mai pe unulu. Ce insémna? inca nu am potutu combiná. In balada e ce-va analogu cu aceea din poveste.

Mai multe materii din povesti se afla si in poesí'a poporala si se explica un'a pe alt'a, si pentru acést'a au pretiu comunu in literatur'a poporala si natiunala.

Dóra voiu atrage mai tare atentiunea inteligintiei din Ungaria nordica si Ardélu a supra materiiloru poporale, publicandu de aceste, si dóra mi se voru tramite lucruri de interesu si din alte pàrti.

E vorb'a de a poté descoperí dieitatile pagane de adi, si a fundá, mitologí'a poporului intru fal'a lui.

At. M. Marienescu.

SALONUL

Conversare cu cetitóriile.

— Bon jour! dómnele si domnisiórele, cari veti fi avendu resignat'a pacientia de a aruncá o privire fugitiva a supra acestoru rënduri.

Éta-me, dupa o absentia de ani, ce-mi parù totu atáti secolu, reintratu éra-si in salonu, dara numai câte-va momente, pentru ca apoi sè-mi iau unu adio, de la dvóstre póte pentru eternitate.

Mi-para, cà audu sonor'a vóce si simtiescu fascinatórele priviri ale spiritualeloru si gentileloru mele amice amabile de odinióra.

Aveti dreptate a ve mirá si a ve simtî surprinse prin presentia mea aicea, de unde disparusem cu deseversire, fara de a fi avutu celu putínu cavalerismulu, ce-lu datoresce unu june bine crescutu fatia cu secsulu frumosu, de a-mi luá adio si a-lu scusá, déca nu-lu potemu justificá.

Ve aduceti póte inca aminte, cà pentru ultim'a óra mi-am petrecutu aicea câte-va momente cu dvóstre, pe candu me aflam in Viena.

Este cam multu de atuncea si déca m'asiu incercé a ve descrie acele locuri pe unde am fostu de atuncea si patianiile mele, mi-ar trebui spatiulu unui intregu numeru alu „Familiei“, si m'asiu espune totu-odata pericolului de a ve transpune in neplacut'a situatiune, ca sè faceti o intrebuintiare nici de cum poetica a batistei, ce o tieneti in mani, pentru de a mascá

acelu spatiu golu, tivitu cu dóue síruri de margele sculptate din alabastru, pe care mai bucuros asiu dori sè le vedu stralucindu in urm'a unui zimbetu gratíosu, decátu in urma unei cascaturi de si nu ma putínu gratíose.

Mi-para, cà audu pe farmecatóri'a si malitíós'a domnisiór'a Aurelia, ce me ficséza de câte-va momente cu privirile-i sagetátorie, sioptindu vecinei sale melancolicei domnisióre Emilia urmatóriile cuvinte:

— Tu, Olimpio! privesce numai la dlu St. Iulianu, câtu este de palidu si câtu de sentimental a este vócea. Me prindiu, cà este inamoratu si inca nefericitu si acésta este caus'a, cà si-a uitatu de noi.

— Da, da, malitíós'a moa Sibila, am fostu si sum inamoratu si inca fórte nefericitu!

— E bine! ean sè audímu, cum se numesce aceea fiintia nefericita, care avù fatalitatea sè ajunga a fi victim'a amorului dtale! Curendu, curendu! numesce-o, pentru ca sè o potemu preveni, ca sè se padiésea de timpuriu a crede in amorulu dtale infidelu.

— Oh, acelu nume adoratu, nu-lu veti aflá nici odata, dara ve voiu spune caus'a, ce face ca amorulu meu sè fia unulu din cele mai nefericite, ce au sfásiatu vre-odata anim'a unui juno de 26 ani. Ve rogu, dara a-mi acordá pentru câte-va momente impacient'a dvóstra atentiune.

Inabusítu de diferitele evenemento tragice ale anului 1871 si a diferiteloru situatiuni politice, cari

au urmatu acelu anu fatalu, me decisei a plecá la bãile de la E..... pentru ca sè me distragu si a respirá aerulu curatu si vivifiatoru alu muntiloru.

Sesonulu aceluor bãi erá in culme. Intr'una din serile luminate de luna ale lui Augustu, preamblandu-me pe una din frumósele promenade ale aceluor bãi romantice, de odata o vóce metalica si de unu timbru simpaticu, pe care nu-lu voiui uitá nici odata, me face sè tresaru si sè intrerupu firulu visárilor mele.

Ve poteti imaginá, câtu de placuta mi-fu surprinderea, candu incordandu-mi fortiele audiului si rarindu-mi pasii, facui descoperirea, cá aceea vóce esprima dulcele si armoniósele cuvinte ale limbei nóstre romanesce.

Acésta impregiurare, me incantá cu atátu mai multu, cá audiam vorbindu romanesc, intr'unu locu, unde credeam cá eu eram singurulu Romanu, ce se ratecise pe acolo.

Credu a fi de prisosu sè ve mai comunicu, cá am intreuintiatu tóte mijlócele pentru de a face cunoscenti'a acelei voci farmecatórie.

Posesórea ei erá o copila ca de vre-o 16 ani, care in sér'a aceea iesi la preambulare cu mam'a ei. Dinsele erau venite impreuna cu tatalu, respective barbatulu la acele bãi.

Erá una din cele mai de frunte familie din Romania, si adorat'a mea Olimpia, erá unica fiic'a.

Parintii mi-facura o primire fórt ospitala, cu atátu mai multu, cá lipsindu-le cunoscenti'a limbei germane, eu me oferisem cu cea mai cavalérésca prevenire de a le serví ca traductoru in afacerile curente.

Multumiam in totu momentulu provedintiei si iubitoru mei parinti, cari mi-oferisera ocaziune, de a invetiá limb'a germana, pe care aveam cause destulu de legitime de a nu o iubi, de candu cu resbelulu din 1871, dara care acuma mi-permitea a poté fi mai in tóte dílele in apropiarea scumpei si iubitei mele Olimpia.

Urmarea acestoru intrevederi si conversári fu — dara pentru ce sè vi-o mai spunu, fiindu ca din zimbetul duóstre potu sè me convingu, cá o ati ghicitu de multu.

Dara aceluor díle de fericire avea sè urmeze putínu dupa aceea despartírea. Olimpia si cu parintii ei iubiti plecara in Romaní'a, lasandu-me cu anim'a sangeranda si cu ochii scaldati in lacrime.

Se intielege, cá la despartírea, cu invoirea parintiloru, ni-am promis solemnelu a ni scríe celu putínu de dóue ori pe luna. Numai de dóue ori!

Cátu de crudu pentru o anima ce iubesc si care dispune de unu materialu atátu de vastu, pentru de a nu se simtí nici odata in perplesitate, de a nu scí ce sè scríe!

De atunci trecura trei ani.

Corespondinti'a nóstra de si nu s'a intreruptu cu totul, dara a devenitu mai rara.

Acésta impregiurare pare, cá voiesce a probá adevurul aceluor cuvinte pe cari le-am cetitu in cartea dlui Iulius Pederzani intitulata „Femeile“, unde díce: „Amorul pentru barbatu este numai o episóda!“ Se póte, cá dlu Pederzani are dreptu. Dara eu nu o credu, ci dícu: „Medicin'a cea mai buna si adesea cea mai radicala de a curá pe unu barbatu de amoru este — casatori'a!“

Speru, cá cei insurati si majoritatea aceluor maritate nu me voru desmintí.

Dara sè revíu la nefericitulu meu amoru. Ce credeti, care este caus'a nefericirii mele? Sum iubitu. Va sè díca, nu am cauza de a me plange, cá sum refusatú séu despretiuitu.

Ea este decisa a me luá de consotiu pentru vieti'a acésta. Am deci speranti'a suridienda a unui viitoru fericu.

— E bine, ce-ti mai trebue? — apostroféza intrasant'a Sibila, cu ochii de Sirena.

— Eu nu mai pretindu nimica, asiú fi barbatulu celu mai fericitu. Dara, ve rogu, imaginati-ve nefericirea mea si me compatimiti. Crud'a si adorat'a mea Olimpia, face dependinte realizarea finala a visuriloru nóstre de fericire, de la o conditiune si acésta este: ea nu voiesce sè pasiésca la treptele altariului cu mine, pana ce nu voiui fi invetiatu perfectu a scríe si a vorbí, nu frantiozesce, nici italianesce, nici englezesce, nici rusesce, nici chinezesce, ci romanesc. Si pentru ca sè-mi dati crediementu, éta ve citezu acelu fatalu pasagiu alu si mai fatalei scrisori, in care adorat'a mea Olimpia mi-pune aceea conditiune sfasiatória de anima, motivandu-o astu-felu:

„Déca te rogu sè adoptezi stilulu si limbagiulu nostru de din cóce, este: pentru cá nu potu suferí, acelu accentu aspru, ce-lu dati voi limbei nóstre, pe care voi o traduceti mai multu din limb'a germana si unгурésca. Firesce, vóue, cari sunteti deprinsi cu aceea traductie, nu vi se pare straniu. Pentru unu omu inse, care aude mai raru aceea limb'a, credu, cá se va intemplá raru sè nu fia intristatu si incomodatú. Nu-ti poti imaginá, ce greu este stilulu transilvaneanu. Ti-pare, cá este unu extractu din germanisme si ungarisme. Si apoi, ce este mai multu, voi si candu iubiti si aveti vre-o idea fericita, o imbracati intr'unu vestimentu atátu de ciudatu si ve esprimeti cele mai nobile sentimente prin cuvinte atátu de rigide, incátu cetindu-le, ti-pare cá sufla unu ventu rece si ti-este frica sè nu capeti gutunaiu.“

— Mi-pare, cá a strenutatu cine-va. Sè-i fia de bine.

Eu inca am strenutatu fórt multu si de candu am cetitu acele renduri, mi-pare cá gutunaiulu s'a claratu pentru mine in permanentia.

E bine, amabile si gentile domnisióre, nu am eu óre cauza destulu de legitima, de a me simtí nefericitu si ajunsu la suprema desperatiune? Ve rogu, spuneti-mi, consiliati-me, ce sè facu? Nu-mi respundeti nici una, nici chiar malitíós'a Sibila? Ati sfectit'o cu tótele?

Éu din parte-mi éta, ce sum decisu a face. Mai antáiu voiui reactionalisá constitutiunea garderobei mele, voiui aplicá o lege de presiune esceptionala a supra finantieloru mele si astu-felu pregatitu voiui cutrierá tóte librariile, mi-voiui cumperá tóte gramaticele romanesce etimologice, fonetice, si fonetico-etimologice si vice-versa, mi-voiui cumperá tóte vocabularele si lexicónele impreuna cu acelu alu Academiei din Bucuresci, cerendu-i glosariulu ca rabatu pe de a supra, ca fuiorulu popii, me voiui aboná la tóte diariile romanesce de dincolo de Carpati, voiui decimá cartile romanesce originale si traduse din tóte librariile, si apoi me ducu la o manastire in Romania, nu pentru ca sè me calugarescu, oh, nu, ci pentru ca sè invetiú a scríe si a vorbí romanesc.

Dupa doi ani apoi voi depune esamenu de perfectiune sub presiedinti'a adoratei si crudei mele Olimpia.

Déca voi fi clasificatu cu eminentia, apoi voi fi celu mai fericitu omu din lume.

Éra de voi fi reprobatu apoi me ducu sè me prepadescu cantandu cu Barbu Lautariulu eternisatu prin dlu V. Alesandri in renumit'a sa poesia :

„Dragi boeri de lume nóua,
Diuu buna ve dîcu voua;
Eu me ducu me prepadescu,
Ca unu cantecu betranescu!“

Adio deci ! si la revedere intr'unu secolu mai fericitu, fiindu cà va fi mai romanescu, ca acest'a in care traimu acuma.

St. Iulianu.

Soldi de pesce.

Tóta lumea a ganditu, cà veselulu carnevalu a trecut de multu, si cà prin urmare nu mai sunt la ordinea dilei — lucrurile de risu.

Éta inse, cà 'ntr'una din dîlele trecute, dlu Tánescics vini sè suprinda lumea, cà dieu n'a trecut inca — nebunfile.

Si éta cum ?

Dinsulu a o tienutu in Budapesta unu discursu, prin care a voitu sè dovedéscu luméi, cà limb'a magiara e cea mai vechia limba in lume, si cà tôte celelalte limbe s'au formatu din acest'a.

*

Dvóstre, ca ómeni cu minte, rideti, si nu credeti cà acest'a s'a potutu intemplá; ma sunteti gata d'a alunecá a crede, cà tóta istori'a acest'a nu e decâtu inventiunea mea. o farsa de risu, facuta pentru delectarea dvóstre.

Trebue dara sè v'o spunu din capulu locului, cà acest'a nu-i minciuna si cà in adeveru s'a intemplatu. De nu-mi credeti, cetiti foile unguresci !

Dar ceea ce-mi veti crede si mai puțin, e, cà s'au aflatu pana si chiar diuarie unguresci serióse, cari tamâieza pe marele limbistu Tánescics pentru acest'a mare — intielectiune.

*

Inse ce ve mirati ?

Unu seriosu istoricu magiaru (Horvát István) a doveditu de multu, cà si mosiulu Adamu din paradisu, inca a fostu magiaru.

E bine, déca omulu celu d'antâiu in lume a fostu magiaru, urméza de sine, — cà limb'a cea mai vechia din lume inca trebue sè fia cea magiara.

Dlu Tánescics n'a produsu dara nimica nou, ci numai a purcesu mai departe pe calea originala a sciintei istoriografice magiare.

*

Sciintia istorica originala ! . . .

Asié dieu !

Si totu-si lumea díce, cà magiarii îngâmfati ce sunt, n'au nimica originalu scientificu, si cà tóta literatur'a loru scientifica e copiata din cea nemtiéscu.

E minciuna !

Déca nu in altu-ceva, dar celu pucinu in scrierea istoriei ei sunt fórté „originali.“

Dovéda Horvát, Tánescics si — ceialalti.

*

Ca de incheiare, vi voi povestí o anecdota, din care apoi dvóstre veti poté scóte — doctrin'a.

In timpurile de demultu unu sêrbu din Banatu a avutu sè mérga la Dobritínu.

Inse elu nu sciea unguresce, si asié se temea, cà la Dobritínu nu se va poté intielege cu nimene.

Cocieriuulu seu inse lu-incuragiá sè nu se téma, cà dóra totu-si se voru poté intielege óre-cum.

E bine, ei plecara, si a dóu'a dî de catra séra sosira la Dobritínu, unde trasera la cárciuma.

Cârciumariulu erá tocmai p'afara, si sêrbulu din carutiá lu-salutá :

— Dobre vecera ! (Buna sér'a !)

Cârciumariulu audíndu cuvintulu „vecera“, gândi, cà sêrbulu lu-intreba de „cina“, care unguresce se chiama „vaciora“ ; deci i respunso :

— Van vaciora. (Este cina.)

Sêrbulu mirandu-se, cà fu intielesu, — continuá :

— Usobo ? (Odaia ?)

— Van szoba is. (Este si odaia.)

— Zobu ? (Ovesu.)

— Van zab is. (Este si ovesu.)

— Slanina ? (Clisa.)

— Van szalona is. (Este si clisa.)

Si asié mai departe, sêrbulu a intrebatu o multíme de lucruri, cari si unguresce se chiamau asié ca sêrbesce.

Vediendu in urma sêrbulu, cà cu ungurulu se póte intielege asié de bine, esclamá :

— Éta-me-su acusi de 60 de ani, si eu nici n'am visatu, cà sciu si — unguresce.

Figaro.

Cioroboru.

Mijlocu de a-si platí chiri'a. O. tine cu chiria 2 camere de la R., chiri'a inse nu o platise, de si terminulu trecuse.

Intr'o dí R. se represinta la O. si i cere platí a chiriei. Atunci O. intíndu-i unu biletu de banca de 50 franci :

— Éta, — díse, — celu din urma fructu alu osteneleloru mele.

— Cum, dta ai facutu acestu biletu si nu banc'a ? — díse R. in a carui spiritu se nascuse ide'a unui cástigu neonestu, dupa ce se convinse cà biletulu nu presintá nici celu mai micu indice de falsitate.

— Da, eu, — respunse O.

R. pléca la banca spre a se convinge mai bine. Banc'a i platesce indata biletulu.

Atunci, cu o bucuria nespusa, se întórse inapoi la O., si i díse :

— De ce nu faci bilete de câte o mie franci ?

— Pentru cà n'am proba.

Atunci R. i imanuéza unu biletu de o mie franci, recomandandu-i a face câtu se pôte mai multe, si apoi a le impartî in d'oue.

Dupa o septemana se întorse spre a aflá rezultatulu.

-- Biletulu dtale, — i response O. cu sango rece, l'am cheltuitu cu cunoscutii mei.

-- Si n'ai facutu altele asemenea?

-- Nu pentru cà nu sciu face.

-- Atunci biletulu de 50 franci?

-- Erá adevératu. Déca vei face mai multa verba, te voiu denuntia.

CE E NOU?

** (Balurile din Zarandu.) Tardiú, — cà-ci suntemu siliti a reproduce aceste dupa foile ungueresci, — dar totu-si amintim, cà in carnavalulu trecut in districtulu Zarandu s'au tienutu trei baluri, tôte filantropice. Celu d'antâiu la Baza-de-Crisiu, alu doile la Bradu, si alu treile la Halmagiu. Arangiatorii au fostu dnii: Hontiu, Cadaru si Ciorba. Dintre damele, cari au fostu de fatia, se amintescu urmatóriele: Maria St. Siulutiu, Ida St. Siulutiu, Iulia Mihaloviciu, Nina Mihaloviciu, Maria Gligoru, sororele Balintu. Dsiórele Netti Balintu, Ida Pagu si Maria Siulutiu, cu acésta ocaziune au deschisu unu bazaru de orange, si in scurtu timpu au incassatu 47 fl. in folosulu scopului filantropicu, adeca pentru orfanii coleristi din districtu.

** (Arderca cadavreloru.) éta o costiune nóua, care acuma forméza obiectulu desbateriloru in Austria. Intemplantu, cà de multe ori s'au ingropatu morti-paruti, au indemnatu pe unii ómeni d'a propune costiunea, déca n'ar fi mai bine a se arde cadavrele, in loc de a le ingropá. Afláma, cà si in Budapesta s'a formatu o societate pentru propagarea acestei idei.

** (Duelu pentru femei.) Doi oficieri pensianati din Cambrá-mare s'au certatu. Caus'a certei loru fu: a carui socia vorbesce mai multu? Si fiindu cà nu s'a potutu invoí de felu, au duelatu. — Sè li fia de bine!

** (Dlu A. Tr. Laurianu si I. Maximu) au presintatu de curendu Domnitoriulu Romaniei primele fascicule din dictionariulu Societátií academice romane — pana la liter'a H. Domnitoriulu i-a primitu afabilu, i-a asigurat de simpathi'a sa. — Mare gracia, si — pucinu costatória!

** (Dia'á de 15 martiu) aniversari'a revolutiunii ungueresci, s'a serbatu in mai multe locuri de catra ungueri.

** (Noulu imperatu alu Chinei.) Junele impo-ratu alu Chinei, acésta ne amintesce pe famosulu califu arabu Harun-al-Rasid, a facutu deja pana acum de d'oue ori nóptea, promenade incognito prin orasiu, spre a vedé cu ochii sei proprii cum traiesce, ce face si ce eugeta poporulu Pekingului, pe care curtisanii lu-represinta ca celu mai fericitu, mai frumosu si mai bine guvernatu de pe pamentu. Lucrulu este atâtu de contrariu cu principiile si doctrinele lui Confuciu, cu visurile lui Cau-Tau si cu tôte traditiunile Chinei, cà aru poté cine-va esitá sè crédia; si cu tôte aceste nu e numai unu „se-díce“ alu poporulu de josu, ci unu ade-

veru care a alarmatu clasele cele mai inalte. Se dice, cà ministrii si-au intrebuintiatu tóta puterea spre a-lu întorce, spunendu-i, cà ceea ce face este incompatibilu cu rangulu si demnitatea sa; dar elu nu s'a lasatu a se convinge, si a urmatu inspiratiuniloru sale.

Societati si institute.

‡ (Ateneulu Romanu.) Dumineca, 24 fauru, in loculu conferintiei anuntiate a dlui G. Sionu, tienú dlu I. C. Bratianu o conferintia istorica: „Ochire a supra Istoriei Romaniloru in Mediulu-Evu.“

Literatura.

* (Unu nou diuariu politicu romanescu) va aparé din 1/13 aprile la Brasiovu. Titlulu diuariului va fi: „Orientulu Latinu“; proprietariu si editoru dlu Aron Densusianu, redactoru dlu Teofilu Francu, colaboratoru primariu dlu I. A. Lapedatu. Numerulu de proba a si esitu. Despre partea politica noi — fóia beletristica — n'avemu sè dicemu mai multu, decátu cà aceea e natiunala. In partea literaria aflámu inceputulu unui studiu literariu de dlu Ar. Densusianu, in foisióra unu articolu socialu si o poesia de dlu Lapedatu. In programu se promitu producte literarie din tôte ramurile si càtu se pôte mai multe si mai buné. Salutámu cu bucuria acestu diuariu; i dorimú viaéta lunga spre a-si poté realisá intentiunile sublime. „Orientulu Latinu“ va aparé de d'oue ori pe septemana; pretiulu pe jumetate de anu 5 fl.

* (Estetica.) Dlu P. Florentinu, profesoru la liceulu din Iasi, va publicá de curendu o carte intitulata: „Estetic'a“, adeca sciintia despre frumosu si arte. Acésta carte e o compositiune originala si cea antáia la noi in specialitatea sa. De aceea, déca autorulu a reesitu a resólve bine problemele sale, literatur'a va avé unu cástigu. Pretiulu de prenumeratiune 3 lei noi.

* (Dlu I. Papiu) insciintieza, cà tomulu alu doile din cuventárilu sale bisericesci va esí nu peste multu de sub tipariu. Tomulu primu se va tipari de nou.

* (Unu nou diuariu) a aparutu la Bucuresci. Titlulu acestuia e: „Curieriulu Financiaru.“ Redactoru: dlu M. Minovicu.

* (La Bucuresci) a esitu de sub tipariu si se afla de vendiare urmatóriele opere:

„Sediétóre lu tíera“, de Pana Constantinescu, cursu elementaru de agricultura, importantu pentru ori-ce proprietaru ruralu prin modulu naratiunii si multiplicitatea cunoscintieloru ce impartasiesce;

„Doctorulu sateniloru“, de T. Codrescu, cuprindendu diferite prescrieri pentru ómeni si animalele domestice;

„Adeveratele cause ale situatiunii nóstre“, séu ceva a supra „Convorbiloru economice“ (de dlu I. Ghi-ca) de G. I. Dimitriu, studente.

* (A esitu de sub tipariu.) cantionet'a dlu M. Millo, „Chiritia la Espositi'a din Viena“, se gasasce in Bucuresci la librarielo A. Danielopolu si la Dd. Szöllössy et Gräve, calea Mogosióici, vis-à-vis de teatru. In curendu va esí de sub tipariu: „Apele de la Vacaresci“, comedia vodevila in 3 acte de dlu M. Millo.

Teatru.

✂ (*Pensiunarea actoriloru.*) Dlu I. I. Heliade Raulescu, fiulu marelui Heliade, face in „Romanulu“ apelu pentru formarea unei case de pensiuni si ajuto-rie a artistiloru din Roman'ia. Spre acestu scopu, dsa propune a se dá represintatiuni teatrale la Bucuresci si prin provincia.

✂ (*Teatrulu celu mare din Bucuresci*) compani'a dramatica represintata de M. Pascali, joi la 21 fauru 1874, representá pentru prima-óra si cu multu succesu pies'a, „Revisorulu generalu“, comedia in 3 acte prelucrata dupa Gogóls si Mérimée de dnulu Petre Gradisténu; spectacolulu se incepu cu „Asié sunt femeile!“ comedia in 1 actu de la teatrulu de „Gemnase“, tradusu de C. Palama.

Industria si comerciul.

|| (*Americani*) nu pré spesescu pentru espositiunea loru. Unu telegramu din Nou-Yorcu anuncia, cá senatulu a refusat creditulu cerutu pentru espositiunea universalá ce se va tiené la Filadelfia.

Suvenirea mortiloru.

† (*Colonelulu Jarca*) unu bravu ostasiu alu Romaniei a repausatu de curendu. Dinsulu fu din acei Romani, cari nu numai in tíera au cautatu sè-si faca totu-de-una detori'a, dar cari au purtatu si in tieri straine numele de Romanu, acoperindu-lu de lauda si de onóre. In resbelulu Mexicului s'a deosobitu atátu de multu printr'unu actu de mare vitejia, încátu complimentatu de maresialulu Bazaine pe campulu de batalia, a fostu decoratu la întorcerea sa la Paris prin chiar man'a imperatului Napoleonu cu crucea legiunii de onóre. La ingropatiunea sa armat'a, poterea legiunii si guvernulu i-a facutu onorurile cuviinciose. —

Voci din publicu.

Oradea-mare 11 martiu 1874.

Domnule Redactoru!

Ordurile tendentióse ale „Unui d. invetiatoriu romanu“ diecesanu, fara nume, carele in nr. 8 a. é. alu „Familiei“ pag. 96 sub rubric'a de „Voci din publicu“ a velicatu simtiulu „Oradaniloru“, pentru cá vicariulu eppescu in absentia Pré Santiei Sale dlu Episcopu a recomandat Invetiatoriloru fói'a de specialitate „Falusi Gazda“, — me indémna a observá in interesulu adeverului, cumca scopulu cerculariului vicarialu, precum aréta contectulu cerculariului, a fostu „latirea cunoscintiei invetiatoriloru in elementele agriculturii“; si prin urmare:

a) Cerculariulu nu spirédia nimica de contrariu intereselor nóstre nationale, pentru cá din fontii meniti pensuru latirea cunoscintieloru, nime nu póte sè faca monopoliu, cà-ci ce e bunu si folositoriu, se póte, — si e iertatu a se invetiá si de la asié numitii „straini.“

b) Cerculariulu nu prejudeca fói'e „Economulu“

de la Blasiu, pentru cá despre o parte: „inclusio unius — cum díce latinulu, — non est exclusio alterius“; éra despre alt'a: si „Economulu“ s'a fostu recomandat Invetiatoriloru diecesani inca prin cerculariulu din 6 maiu 1873. nr. 447.

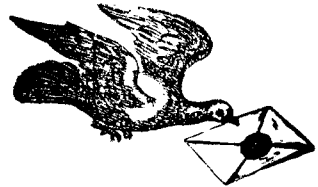
c) Nu pentru aceea s'a recomandat fói'a „Falusi Gazda“ Invetiatoriloru, ca sè „spriginésca“ oi literatur'a magiara, ci ca sè aiba Dd. Invetiatori si mai multe manuale de *perfectionare propria*. Apoi sè si-o insemne bine dlu Anonimu, cá nu natiunile sunt pentru foi, ci foile sunt pentru desceptarea natiuniloru!... Si de unde scie dlu Anonimu aceea, cá fói'a de specialitate „Falusi Gazda“, nu va poté propune ce-va, ce dóra va incungiuirá atentiunea „Economulu“? Au dóra si dsa ar fi din numerulu aceloru *bravi*, cari mai bucurosu vreu sè nu scie ce-va, decátu ca aceea sè-o invetie de la „straini“? Apoi poftimu!... Pe langa o asemenea dispusetiune si „nobila ambitiune“, sciu cá va fi demnu spre a se registrá intre „luminatorii poporului“!!...

Pretiuulu de prenumeratiune pentru fói'a „Falusi Gazda“ e numai *unu* florinu pe anu. Cine scie câte sute. ba dóra si mii folóse ar poté sè aduca poporulu romanu apucarea practica a unuia séu altuia dintre teoremi ce se voru defasiurá pe paginile acesteí foi magiare? Si *unu florinasiu* spre acelu scopu, fire-ar óre „prapadirea paraleleloru nóstre, séu a scóleloru nóstre“, judece lectorii neprecupati!

A. Lauranu.

✂ Prenumeratiune nóua deschidemu la „Familia“ cu inceperu de la 1 aprile c. n. Pretiuulu pe apr.—dec. 7 fl. 50 cr., — pe apr.—sept. 5 fl., — pe apr.—jun. 2 fl. 60 cr. Rogámu pe amicii acesteí foi a-i urcá numerulu abonantiloru.

Post'a Redactiunii.



✂ Redactorulu acesteí foie róga pe toti colaborarii ai corespundintii sei a-i tramite epistolele: Nagy-Léta, per Nagy Várad.

Etichet'a prandiului. Se va publicá in decursulu postulu.

Gherla. Ghiciturele voru urmá, dar rebusulu nu e de tréba.

Halmagiu. Epistol'a cu bani a sositu, si credemu, ca de atunce ati primitu si fói'a. Déca abonamintele se facu tardiu, si espeditiunea intardia.

Amorulu pasiunatu. Nu se póte publicá, e o incercare fórté primitiva.

Painginulu. Nu a sositu la noi. Pe semne, a peritu pe posta. Tramite-lu de nou, ca se-lu vedemu.

Clusiu. Dsiórei A. B. Banií au sositu, dar tratatulu promisuu de multu — nu. Ne rogámu.

Sibiú. Dnei A. T. Poesiile ni-au facutu o suprinde-re placuta. —

✂ Suplementu: „Sclavulu Amorusului“, romanu de Iosifu Vulcanu, tom. II. cól'a X.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Strad'a lui Alesandru nr. 13.